Qajeelfamoota Buâ€™uuraa Asmaaâ€™a wa Sifaata-Kutaa 4

Description

Qajeelfama Buâ€™uuraa 5ffaa: Sifaanni Rabbii (subhaanahu wa taâ€™aalaa) bakka lamatti qoodamu: Subuutiyyah fi Salbiyyah
Sifaata subuutiyyah jechuun sifaata (amaloota) gugguutuu Rabbiin kitaaba Isaa keessatti yookiin arraba Ergamaa Isaa (SAW) irratti mirkaneessedha. Sifaanni kunniin gara hundaan guutuu kan taâ€™anii fi hanqinna wayitu kan of keessaa hin qabneedha. Kanneen akka jireenyaa, beekumsa, dandeetti, Arshii ol oltaâ€™uu, gara samii gadii aantutti buâ€™uu, Fuula, harka lamaanii fi kan biroo. Ragaa shariâ€™aa fi sammuutiin akkaata Isaaf maluun sifaata kanniin Rabbiif mirkaneessun waajiba (dirqama).

Ragaa shariâ€™aa keessaa jecha Rabbii oltaâ€™aa dhiyeessun ni dandaâ€™ama:

ا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ
بِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ
ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

â€œYaa warra amantan! Rabbitti, Ergamaa Isaatti, kitaaba Ergamaa Isaa irratti buusettii fi kitaaba san dura buusetti amanaa. Namni Rabbitti, Malaaykota Isaatti, Kitaabban Isaatti, Ergamtoota Isaatti fi Guyyaa Aakhiraatti kafare, dhugumatti jallinna fagoo jallatee jira.â€•
Suuratu An-Nisaa 4:136

Rabbiitti amanuun sifaata Isaatti amanuu of keessatti hammata.
Kitaaba Ergamaa Isaa irratti buusetti amanuun sifaata Rabbii isa keessatti dhufee guututti amanuu of keessaa qaba.
Ergamaa Isaatti amanuun wanta Ergamaan Rabbiin irraa beeksiseetti amanuu of keessaa qaba.

Ragaan sammuu immoo:
Rabbiin sifaata ofii kan beeksisee waan taâ€™eef, hunda caalaa sifaata ofii kan beekudha; hunda caalaa dhugaa kan dubbatuu fi haasawaanis hundarra kan caaludha. Kanaafu, akkuma Inni beeksiseetti shakkii tokko malee mirkaneessun dirqama. Odeefannoo keessatti shakkiin kan uumama sababoota sadii keessaa tokkooni: wallaalummaa, kijiba, odeefannoo san sirnaan ibsuu dadhabuu. Hanqinni sadan kunniin Rabbiif gonkumaa kan hin malleedha. Rabbiin waan hundaa beekadha, gonkumaa wallaalummaan, dagachuu fi dogongoruun Isa hin qunnamu. Inni eenyun caalaa dhugaa kan dubbatuudha. Hunda caalaa

dubbii Ofii kan ibsuudha. Kanaafu, akkuma Inni beeksisetti odeefannoo Isarraa dhufee fudhachuun dirqama.

Wanti Nabiyyiin Rabbiin irraa beeksisees akkuma kana. Sababni isaas, Nabiyyiin namoota hundaa caalaa waaâ€™ee Gooftaa isaa kan beekudha. Hunda caalaa dhugaa kan dubbatuudha, hunda caalaa dhugaadhaan namoota gorsa, namoota hunda caalaas dubbii ibsa. Kanaafu, akkuma inni beeksisetti fudhachuun ni barbaachisa.

Sifaata salbiyyah jechuun wanta Rabbiin (subhaanahu) kitaaba Isaa yookiin arraba Ergamaa Isaa irratti Ofirraa dhabamsiiseedha. Sifaanni salbiyyah hundi Rabbiif sifaata hirâ€™uu ykn hanquu taâ€™aniidha. Kanneen akka duâ€™uu, rafuu, wallaalummaa, dagachuu, dadhabbii fi kkf sifaata (amaloota) hirâ€™uu taâ€™aniidha. Faallaa isaanii mirkaneessu waliin sifaata hirâ€™uu kanniin Rabbiin irraa dhabamsiisuun dirqama. Kana jechuun faallaan sifaata hirâ€™uu guutuu akka taâ€™an amanuun sifaanni hirâ€™uun kunniin Rabbiif akka hin malle mirkaneessu fi amanuudha. Fakkeenyaf, faallaan duâ€™uu jireenya. Jireenyi sifata guutuu Rabbiif maluudha. Duuti immoo sifata hirâ€™uu Rabbiif hin malleedha.

Qajeelfama Buâ€™uuraa 6ffaa: Wanti Rabbiin Ofirraa dhabamsiisee faallaan isaa guutuudha

Qajeelfamni buâ€™uuraa kuni qajeelfama buâ€™uura 5ffaa keessatti sifaata salbiyyah irraa kan itti fufeedha. Dubbistoonni gariin â€œDhabamsiisuunâ€• maali jechuun dhamaâ€™u dandaâ€™u. â€œDhabamsiisuuâ€• jechuun â€œsifni (amalli) kuni isaaf hin malu ykn inni amala akkanaa hin qabuâ€• jechuun mirkaneessudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala sifaata hirâ€™uu kan ofirraa dhabamsiisuuf, dhabamsiisuu qofaaf osoo hin taâ€™in, faallan sifaata hirâ€™uu kanaa guutuu akka taâ€™e ibsuufi. Yoo wanta guutummaa agarsiisuu of keessaa hin qabaatin dhabamsiisuun qofti guutuu hin taâ€™u. Sababni isaas, dhabamsiisuun wanta hin jirre taâ€™a. Wanti hin jirre immoo homaayyu miti.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Qurâ€™aana keessatti karaa adda addaatin amaloota hirâ€™uu ofirraa dhabamsiisa. Amaloonni hirâ€™uu kunniin faallaan isaanii guutuudha. Akka fakkeenyaatti mee Aayaata muraasa mee haa ilaallu:
ï´¾ Ù ˆÙŽØªÙŽÙˆÙŽÙƒÙŽÙ'Ù„Ù’ Ø¹ÙŽÙ„ÙŽÙ‰ Ù±Ù„Ù’ØÙŽÙŠÙ•Ù' Ù±Ù„ÙŽÙ'Ø°Ù•ÙŠ Ù„ÙŽØ§ ÙŠÙŽÙ Ù•Ù ˆØªÙ• Ù ˆÙŽØ³ÙŽØ¨Ù•Ù'ØÙ’ Ø¨Ù•ØÙŽÙ Ù’Ø¯Ù•Ù‡Ù•Ù¦Ùšï´¿
â€œ[Yeroo hundaa] Jiraataa gonkumaa hin duune irratti hirkadhu. Faaruu Isaatiniis Isa [faarsii] qulqulleessi.â€• suuratu Al-Furqaan 25:58
Jireenyi Isaa guutuu waan taâ€™eef duâ€™a ofirraa dhabamsiise. Faallaan duâ€™aa jireenya.

â€œ**Gooftaan kee eenyunillee hin zollomu (hin miidhu)â€•** (Suuratu Al-Kahf 18:49)
Adlin (Haqummaan) Isaa guutuu waan taâ€™eef zulmii (miidhaa) ofirraa dhabamsiise

â€œ**Rabbiin samii keessattii fi dachii keessatti wanti Isa dadhabsiisuu tokkollee hin jiru. Dhugumatti Inni Beekaa, Dandaâ€™aa taâ€™eera.â€•** Suuratu Al-Faaxir 35:44
Beekumsi fi Dandeettin Isaa guutuu waan taâ€™eef dadhabbinna ofirraa dhabamsiise. Sababni dadhabbinnaa takkaa sababoota wanta san ittiin hojjatan wallaalu takkaa immoo dandeetti dhabuudha. Beekumsi fi Dandeettin Rabbii guutuu waan taâ€™eef samii fi dachii keessatti wanti Isa dadhabsiisu tokkollee hin jiru.

Ammas suurah biraa keessatti akkana jedha:

دْ خَلَقْنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٍ ﴿٣٨﴾

â€œ**Dhugumatti samii fi dachii akkasumas wantoota isaan lamaan jidduu jiran guyyoota jaha keessatti uumne; dadhabbiin homaatu Nu hin tuqne.â€•** Suuratu Qaaf 50:38
Dandeetti fi Humni Isaa guutuu waan taâ€™eef dadhabbinna ofirraa dhabamsiise.

Ammas Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ilmaa fi niiti qabaachu ofirraa dhabamsiisa:

مَا كَانَ لِلَّهِ أَن يَتَّخِذَ مِن وَلَدٍ سُبْحَٰنَهُۥٓ إِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن
فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

â€œRabbiif ilma taasifachuun hin malu. Inni qulqullaaâ€™e. Dhimma tokko yoo murteesse, â€œTaâ€™iâ€• isaan jechuu qofa, wanti sunis yoosu taâ€™a.â€• Suuratu Mariyam 19:35

Durummaan Isaa guutuu waan taâ€™eef ilma qabaachun Isaaf hin malu. Namni ilma kan barbaaduuf dadhabaa waan taâ€™ee fi gara hundaan dureessa waan hin taanefi. Yeroo dullummaa akka isaa gargaaru fi sanyiin isaa itti fuftuuf ilmatti hajama. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa wanta hundarraa dureessa waan taâ€™eef homattu hin hajamu. Dureessa jechuun kan homattu hin hajamnedha. Inni yeroo hundaa dandeetti guutuu waan qabuuf gonkumaa hin dadhabu. Kanaafu, ilmatti hin hajamu. Ammas, Inni Tokkicha sanyii hin qabneedha. Yeroo hundaa Jiraataa hin duunedha. Kanaafu, gonkumaa ilmatti hin hajamu.
Kanarraa kaâ€™uun sifaanni salbiyyah (hanquu) faallaan isaanii guutuu akka taâ€™an ni beekna.

Hubachiisa: Sifaanni subuutiyyah sifaata guutuu fi faaruu waan taâ€™aniif Qurâ€™aanaa fi sunnah keessatti garmalee baayâ€™eedha. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala sifaata hanquu caalaa sifaata guutuu baayâ€™isee dubbate. Yeroo baayâ€™ee sifaanni hanquun haala sadii armaan gadii keessatti dubbatamu:

1ffaa-Guutummaa Isaa ibsuuf
Akka fakkeenyaatti Qurâ€™aana keessatti:
â€œ**Wanti Isa fakkaatu tokkollee hin jiru.**â€• (Suuratu Ash-Shuura 42:11)
â€œQixxaatan (fakkaatan) tokkollee Isaaf hin jiru.â€• (Suuratu Al-Ikhlaas 114:4)

2ffaaâ€" Wanta kijibdoonni odeessan diiguu fi kijiba akka taâ€™e mirkaneessuf. Akka fakkeenyaatti Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

وَمَا يَنۢبَغِي لِلرَّحۡمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ٩٢

â€œ**Rahmaan ilma godhachuun gonkumaa Isaaf hin malu**â€• Suuratu Mariyam 19:92

3ffaa-Dhimma addaatiin wanta wal qabatee ilaalchise yaada sobaa deemsiisuuf:
Qurâ€™aana keessatti:

وَمَا خَلَقۡنَا ٱلسَّمَآءَ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا بَٰطِلٗاۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ فَوَيۡلٞ
لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنَ ٱلنَّارِ ٢٧

â€œ**Samii, dachii fi wantoota giddu lamaan isaanii jiran taphaaf hin uumne. Sun hubannoo warra kafaraniiti. Warra kafaraniif ibidda irraa laga hamaa taâ€™etu isaanif jira.**â€• Suuratu saad 38:27

Warroonni kafaran samiin, dachii fi wantoonni isaan lamaan jidduu jiran taphumaaf ykn faayda tokko malee akka uumaman godhanii yaadu. Sababni isaas, addunyaa tana malee Guyyaa Qiyaamaa lamuu kaafamun hin jiru jedhanii waan amananiif. Kuni Rabbii ogeessa fi beekaa taâ€™eef gonkumaa hin malu. Kanaafu, samii, dachii fi wantoota isaan lamaan jidduu jiran taphaaf kan uume osoo hin taâ€™in, namoonni beekumsi fi dandeettiin Isaa guutuu akka taâ€™ee akka beekaniifi. Ergasi Isa qofa akka gabbaraniifi. Guyyaa Qiyaamaa immoo jazaa isaaniif kafala.

Qajeelfama Buâ€™uuraa 7ffaa: Sifaanni subuutiyyah (guutuu taâ€™an) bakka lamatti qoodamu: Zaatiyyah fi Fiâ€™iliyyah

1ffaa-Sifaanni Zaatiyyah- sifaata Zaata Rabbii Oltaâ€™aa irraa gonkumaa addaan hin baanedha. Yookiin Sifaata Zaata Isaatiin wal-qabataniidha. Kanneen akka beekumsa, dandeetti, dhageetti, arguu, jabeenya, ogummaa (hikmaa), oltaâ€™uu, guddinna, Fuula, Harka lamaan, Ija lamaan. Sifaanni kunniin sifaata Rabbii Oltaâ€™aa amaloota makhluuqaatin wal hin fakkaannedha. Qurâ€™aanaa keessatti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa harka lama akka qabuu ni mirkaneessa. (Ilaali suuratu Al-Maaâ€™idah 5:64) Garuu harki Isaa akka harka uumamtootati miti. Sababni isaas, â€œ**Wanti Isa fakkaatu tokkollee hin jiru.**â€• (Suuratu Ash-Shuura 42:11) Inni Harka lama addaa Isaaf malu qaba. (Waaâ€™ee kanaa balâ€™innaan kitaabban ahli Sunnah irraa sharih aqiidatu Xahaawiyyah fi Sharihu aqiidatu al-waasixiyyah ilaalun ni dandaâ€™ama.)

2ffaa- Sifaatu Fiâ€™iliyyahâ€“ sifaata fedhii Isaatiin wal-qabataniidha. Yoo fedhe ni hojjata, yoo hin fedhin hin hojjatu. Kanneen akka Guyyaa Qiyaamaa dhufuu, gara samii gadi aantutti buâ€™uu, dallanuu, jaallachu.

Garaagarummaan sifaata Zaatiyyah fi Fiâ€™illah jidduu jiru: Sifaanni Zaatiyyah sifaata fedhiin wal hin qabanneedha. Sifaanni Fiâ€™iliyyah immoo fedhii Isaatiin kan wal-qabataniidha. Garaagarummaan isaanii ifa: Jireenyi sifata Zaatiyyaati, fedhiin kan wal hin qabanneedha. Zaanni Rabbii jireenya irraa gonkumaa adda hin bahu. â€œInni yoo fedhe jiraatadhaâ€• hin jettu. Akkasumas, yoo fedhe ni beeka, ykn

yommuu fedhetti abbaa jabeenyatiâ€• hin jedhamu. Sifaanni kuni hundi sifaata Zaata Isaatiif barbaachisaniidha.

Sifaanni fiâ€™iliyyah sifaata filannoo ykn hojiwwan filannoo jedhamuunis ni waamamu. Kunniin fedhii Isaatiin kanneen wal qabataniidha. Fakkeenyaf, buâ€™uu (nuzuul). Akkana jechuu ni dandeessa: â€œYeroo fedhetti Rabbiin ni buâ€™a.â€•[1]

Guduunfaa
â˜•Walumaagalatti sifaanni bakka lama gurguddaatti qoodamu:
âœ•**1ffaa-Sifaata Subuutiyyah**â€" kuni sifaata guutuu Rabbiin mirkaneessedha. Kanneen akka jireenyaa, beekumsa, dandeetti, ogummaa (hikmaa), araaramu, rahmata, Arshii ol oltaâ€™uu, guddinna, durummaa, Tokkichummaa, uumuu fi kanneen biroo.
âœ•2ffaa-sifaata salbiyyah-kunniin sifaata hanquu taâ€™an Rabbiin ofirraa dhabamsiisedha. Kanneen akka duâ€™uu, rafuu, muguu, dadhabuu, ilma qabaachu, tapha, wallaalummaa, dagachuu, dogongoruu fi kanneen biroo. Amaloonni kunniin hundi Rabbiif hin malan.
âœ•â€œ**Dhabamsiisuuâ€•** jechuun â€œsifni (amalli) kuni isaaf hin malu ykn inni amala akkanaa hin qabuâ€• jechuun mirkaneessudha.
âœ• Alhamdulillah yommuu jennu sifaata subuutiyyan (guutuun) hundi kan Isaa waan taâ€™eef, â€œFaarun hundi kan Rabbiitiâ€• jechaa jirra. Subhaanallah yommuu jennu sifaanni salbiyyah Isaaf kan hin mallee waan taâ€™aniif â€œRabbiin sifaata hanquu ykn hirâ€™uu irraa qulqullaaâ€™eâ€• jechaa jirra. Kanaafu, sifaata subuutiyyah â€œAlhamdulillahâ€• jechuun mirkaneessina. Sifaata salbiyyah immoo subhaanallah jechuun dhabamsiisna.
â˜•Sifaanni hirâ€™uun Rabbiin ofirraa dhabamsiise faallaan isaanii guutuudha. Kanaafi, sifaanni Isaa hundii guutuu akka taâ€™an ibsuuf sifaanni hirâ€™uun Isaaf akka hin malle beeksise. Haqummaan (Adliin) Isaa guutuu waan taâ€™eef zulmii ofirraa dhabamsiise. Jireenyi Isaa guutuu waan taateef duâ€™uu, rafuu fi muguu ofirraa dhabamsiise.
â˜• Inni Dureessa homattu hin hajamne, Yeroo hundaa Jiraataa, Waan hundaa irratti Dandaâ€™aa, Tokkicha fakkaataa hin qabne waan taâ€™eef ilmi akka Isaaf hin malle irra deddeebiâ€™uun mirkaneesse. Mee itti xinxalli, ilma godhachuun sifaata (amaloota) kana hunda faallessa: Durummaa, yeroo hundaa jiraachuu, waan hundaa irratti dandaâ€™aa taâ€™uu, Tokkicha fakkaata hin qabne taâ€™uu. Namni hiyyeessa waan taâ€™eef ilma barbaada. Yeroo hundaa waan hin jiraanneef sanyiin isaa akka itti fuftuuf ilma argachuu kajeela. Dadhabaa waan taâ€™eef yeroo dullummaa akka isa gargaaruf ilmatti hajama. Ilmi yoo dhalate abbaa fakkaata. Rabbiin hanqinna kanniin hundarra qulqulluudha. Namoonni â€œGooftaan ilma qabaâ€• jedhan hanqinna kana hundaan Isa ibsaa jiru. Subhaanallahi ammaa yasifuun (wanta isaan ittiin Isa ibsan irra Rabbiin qulqullaaâ€™e)!!!

Kitaabban wabii
[1] Taâ€™aliiq alaa Al-Qawaaâ€™idul Muslaa- fuula 69-78
Sifaatu ilaahiyyati -fuula 57-66

Date Created
July 19, 2019
Author
admin